

А. Е. Оразбаев
А. Т. Қуотбаев
А. Б. Керімқұлов

«БИОГЕОХИМИЯ
және ЭКОТОКСИКОЛОГИЯ»
пәні бойынша
әдістемелік нұсқаулық

КАЗАК
УНИВЕРСИТЕТИ
БАСПАҒЫ

ӘОЖ 550.47
КБЖ 28.080.3
О-65

*Баспаға Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
география және табиғатты пайдалану факультетінің
Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі
шешімімен ұсынылған
(№6 хаттама 4 мамыр 2018 жыл)*

Пікір жазған

биология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. *Е.А. Кіршібаев*

Оразбаев А.Е.

О-65 «Биогеохимия және экотоксикология» пәні бойынша әдістемелік нұсқаулық / А.Е. Оразбаев, А.Т. Қуатбаев, А.Б. Керімкулова. – Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 128 б.

ISBN 978-601-04-3505-6

«Биогеохимия және экотоксикология» зертханалық жұмыстарын орындауға арналған әдістемелік нұсқаулық «Экология» мамандығының студенттері үшін дайындалған және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының 5B060800-Экология мамандығының талаптарына сәйкес құрылған.

**ӘОЖ 550.47
КБЖ 28.080.3**

ISBN 978-601-04-3505-6

© Оразбаев А.Е., Қуатбаев А.Т., Керімкулова А.Б., 2018
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2018

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	6
1. БИОГЕОХИМИЯ	9
Биогеохимия пәні бойынша зертханалық жұмыстар	10
№1 Зертханалық жұмыс	
Элементтер мен изотоптардың биогеохимиялық қасиеттерін зерттеу бойынша зертханалық жұмыс	10
№2 Зертханалық жұмыс	
Тау жыныстарының негізгі түрлерінде таралған химиялық элементтердің таралуын бағалау	15
№3 Зертханалық жұмыс	
Судағы металдар мен бейметалдар иондарының мөлшерін анықтау	21
№4 Зертханалық жұмыс	
Жер бетіндегі және су экожүйелеріндегі зат және энергетикалық ағындар	26
№5 Зертханалық жұмыс	
Биосферадағы айналымдар. Биосферадағы су айналымы.....	31
№6 Зертханалық жұмыс	
Орман экожүйесіндегі заттардың материалдық ағыны	41
2. ЭКОТОКСИКОЛОГИЯ	55
Экотоксикология бойынша зертханалық жұмыстар	70
№1 Зертханалық жұмыс	
Инфузориялар арқылы уыттылықты анықтау	70
№2 Зертханалық жұмыс	
Дафния арқылы судың және топырақтың, ақаба сулардың шөгіндісінің, қалдықтардың су сүзіндісінің уыттылығын анықтау	73
№3 Зертханалық жұмыс	
Саңырауқұлақ культурасының уыттылығын анықтау.....	82
№4 Зертханалық жұмыс	
Топырақтың уыттылығын анықтау	85
№5 Зертханалық жұмыс	
Фитоулылықты өскіндер әдісімен анықтау	87
№6 Зертханалық жұмыс	
Дәрі-дәрмектердің антимикробиологиялық әсерін анықтау	90
№7 Зертханалық жұмыс	
Ауыр металл тұздарының өсімдік жасушаларына әсерін тексеру.....	93

№8 Зертханалық жұмыс	
Токсиканттардың тірі организмдерге тигізетін жеке реакцияларын анықтау үшін селективті қоректік орталарды дайындау	97
№9 Зертханалық жұмыс	
Уытты заттардың микроорганизмдерге әсері. Микроағзалардың токсиндері.....	99
№10 Зертханалық жұмыс	
<i>In vitro</i> өсімдіктерінің токсинқұрамды субстраттардағы регенерация ерекшеліктері.....	102
№11 Зертханалық жұмыс	
Токсиканттардың <i>in vivo</i> өсімдіктеріне әсер етудің морфологиялық ерекшеліктері	104
№12 Зертханалық жұмыс	
Құрамында уытты заттары бар субстраттағы жауынкұрттар популяциясының динамикасы	106
№13 Зертханалық жұмыс	
Токсикалық заттардың жылықанды организмдерге тигізетін әсері.....	108
3. КОСЫМША ТАПСЫРМАЛАР	110
Есептер.....	110
Студенттің өзіндік жұмысына арналған арнайы тапсырма.	
Жергілікті ағын суларды тазарту станцияларында ағынды суларды тазартудың қажетті деңгейін есептеу.....	113
Бақылау жұмысының нұсқалары.....	125
БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ ТІЗІМ	127

Оқу басылымы

Оразбаев Адилхан Ергешулы
Куатбаев Асхат Тезекбаевич
Керимкулова Айгерим Бериковна

**«БИОГЕОХИМИЯ
ЖӘНЕ ЭКОТОКСИКОЛОГИЯ»
пәні бойынша әдістемелік нұсқаулық**

Редакторы *М. Омарова*
Компьютерде беттеген және
мұқабасын безендірген *Ғ. Қалиева*

ИБ №12125

Басуға 28.06.2018 жылы кол қойылды. Пішімі 60x84 ¹/₁₆.
Көлемі 8 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №4210.

Таралымы 80 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.